

अत्याश्चर्यमेतदित्याह यमस्येति हेऋषे यमस्यदंडभंगः कुतश्चनकस्माच्चिदपिश्रुतपूर्वोनासीत् एतत् एतस्मिन्नर्थे यद्वा नश्रुतपूर्वः एतत् यमदूतनिराकरणं चासीत् अतः सर्वस्यापिलोकस्य संशयो वर्तते तत्त्वतोऽन्योन्यच्छिनत्तीति मे निश्चितमतः कथयेति शेषः ॥ २ ॥ भगवतः पुरुषैः प्रतिहत उद्यमो येषां ते याम्याः पुरुषाः ॥ ३ ॥ कतिसंतीत्याक्षेपोक्तिः त्रैविध्यं त्रिविधं स्वार्थेऽप्यङ्गं यद्वा त्रैविध्यं यथा भवति तथा कर्म कुर्वतः तदर्थं च कर्मफलस्याभिव्यक्तिहेतवः कतिसंतीति ॥ ४ ॥ संतु बहवः को बाधस्तत्राहुः यदीति मृत्युर्दुःखममृतं सुखं तेषां विप्रतिपत्तौ ते उभेकस्य स्यातां न कस्या

यमस्य देवस्य न दंडभंगः कुतश्च नर्पेश्रुतपूर्व आसीत् ॥ एतन्मुने वृश्चतिलोकसंशयं न हित्व दन्योऽइति मे विनिश्चितम् ॥ २ ॥ श्रीशुक उवाच भगवत्पुरुषैराजन्याम्याः प्रतिहतोद्यमाः ॥ पतिं विज्ञापयामासुर्यमंसं यमिनीपतिम् ॥ ३ ॥ यमदूता ऊचुः कतिसंतीह शास्तारो जीवलोकस्य वै प्रभो ॥ त्रैविध्यं कुर्वतः कर्मफलाभिव्यक्तिहेतवः ॥ ४ ॥ यदि स्युर्बहवो लोकेशास्तारो दंडधारिणः ॥ कस्य स्यातां न वा कस्य मृत्युश्चामृतमेव वा ॥ ५ ॥ किंतु शास्तृ बहुत्वे स्याद्बहूनामिह कर्मिणाम् ॥ शास्तृत्वमुपचारो हियथा मंडलवर्तिनाम् ॥ ६ ॥ अतस्त्वमेको भूतानां से श्वराणामधीश्वरः ॥ शास्ता दंडधरो नृणां शुभाशुभविवेचनः ॥ ७ ॥ तस्य ते विहतो दंडो न लोके वर्ततेऽधुना ॥ चतुर्भि रद्भुतैः सिद्धैराज्ञाते विप्रलंभिना ॥ ८ ॥ नीयमानं तवादेशादस्माभिर्यातनागृहान् ॥ व्यमोचय न्यातकिनं छित्वा पाशान् प्रसृत्य ते ॥ ९ ॥

पि परस्परविरोधेनोभयोरपि प्रतिबंधात् ऐकमत्येतुकस्यवानस्याताम् एकः सुखं कर्तुमिच्छति दुःखं चान्यः ऐकमत्ये चतयोः परस्परकार्यानुमोदनेनोभयोरपि प्राप्ते कस्यवा ते उभे अपि न स्यातामित्यर्थः ॥ ५ ॥ ननु बहूनां कर्मिणां व्यवस्थया बहवः शास्तारो भवन्तु तथा सति नायं दोषः स्यात्तत्राहुः बहूनां कर्मिणां व्यवस्थया शास्तृ बहुत्वेशास्तृत्वं स्यात् घटेत् किंतु तदा यत्सर्वशास्तरि मुख्यं शास्तृत्वं तदैकदेशे उपचारमात्रमेव स्यात् यथा चक्रवर्तिन एव मुख्यं शास्तृत्वं मंडलवर्तिनामुपचारमात्रं निरंकुशत्वाभावात् ॥ ६ ॥ यस्मादेवं शास्तृ बहुत्वं न घटते अतस्त्वमेक एव शास्ता शुभाशुभे विविनक्तीति तथा ॥ ७ ॥ विप्रलंभिना वंचिता लंघितेत्यर्थः ॥ ८ ॥ तदेवाहुः नीयमानमिति ॥ ९ ॥